

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z HISTORII**

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2012

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 28 stron (zadania 1 – 33). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 100**

MHI-P1_1P-122

Zadanie 1. (3 pkt)

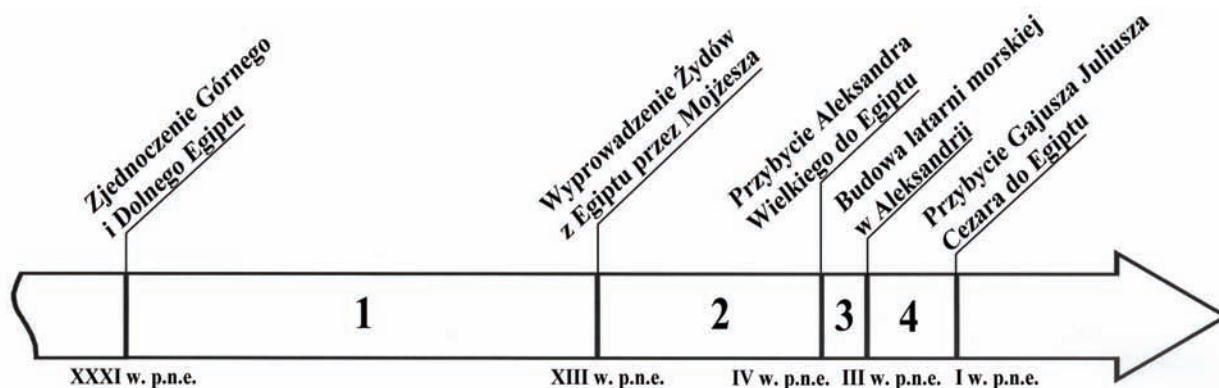
Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Król Cheops [...] zamknął [...] wszystkie świątynie i naprzód powstrzymał [społeczeństwo] od składania ofiar, następnie wszystkim rozkazał, żeby dla niego pracowali. Z kamieniołomów w Górach Arabskich wlekli kamienie aż do Nilu. [...] Okres dziesięciu lat zszedł udręczonemu ludowi na budowie drogi, po której wlekli kamienie, [...] i podziemnych komór na owym wzgórzu [gdzie miała stać budowla]. [...] A na budowie jej [...] upłynął okres dwudziestu lat. [Budowla] jest czworoboczna [...] sporządzona z wygładzonych i jak najdokładniej dopasowanych płyt kamiennych. Zbudowano [ją] w odstępach. Po zrobieniu pierwszego odstepu dźwigali resztę kamieni w górę machinami [...].

[w:] Herodot, *Dzieje*, Wrocław 2005, s. 178–181.

A. Uzupełnij zdanie.

Okres panowania władcy wymienionego w tekście jest zawarty w przedziale czasu oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

Pod taśmą chronologiczną podano, w którym wieku miały miejsce wydarzenia.

B. Podaj nazwę typu monarchii starożytnej, której dotyczy tekst.

.....

C. Określ przeznaczenie budowli opisanej w tekście.

.....

Zadanie 2. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Naprzód biegnie dookoła [miasta] głęboki i szeroki rów pełen wody, potem idzie szeroki na pięćdziesiąt królewskich łokci, a wysoki na dwieście łokci mur. [...] Kopiać rów, sporządzali jednocześnie cegły z ziemi wynoszonej z rowu, a skoro wystarczającą ilość cegieł zgarnęli, wypalali je w piecach [...].

Miasto składa się z dwóch części, bo dzieli je rzeka, która zwie się Eufrat. [...] W jednej stał pałac królewski w obrębie wielkiego i silnego muru obwodowego, w drugiej była świątynia Marduka.

Źródło: Herodot, *Dzieje*, Wrocław 2005, s. 94–97.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Starożytne miasto opisane w tekście to

1. Memfis.
2. Jerozolima.
3. Babilon.
4. Aleksandria.

B. Podaj przykład wpływu warunków naturalnych na rozwój miasta opisanego w tekście.

.....

.....

.....

Zadanie 3. (3 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych wykonaj polecenie.

Źródło 1.

Hellenom zaś w Termopilach [...] zbiegowie zameldowali o obejściu góry przez Persów. [...] Lacedemończycy wiedząc, że czeka ich śmierć, [...] okazywali największą, jaką posiadali, siłę [...]. I [wódz] padł w tej walce, okazawszy się najdzielniejszym mężem.

Źródło 2.

Przyjaciele [Macedończycy], widząc, że opuszczają go siły, zapytali, kto ma zostać następcą na tronie. Odrzekł: najbardziej godny. Tak wielkiego był ducha, że zostawiając syna Herkulesa, brata Arridajosa i ciężarną żonę Roksanę, [...] spadkobiercą mianował męża najbardziej godnego. [...] Zakończył życie, mając trzydzieści trzy lata i jeden miesiąc [...].

Źródło 3.

Przekonał około 70 towarzyszy niedoli, że lepiej narażać życie dla zdobycia wolności, aniżeli dla popisywania się na widowisku [...] i zbiegł. [...] Postanowił podjąć walkę [...], umknął w kierunku Brundizjum ścigany przez Krassusa. [...] Wszyscy wyginęli [w walce] prócz 6000 ludzi, którzy zostali ujęci i powieszeni wzdłuż całej drogi z Kapui do Rzymu.

[w:] S. Sprawski, G. Chomicki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 115, 165, 249–250.

Rozpoznaj postaci, o których śmierci informują źródła. Odpowiedzi wpisz we właściwe rubryki tabeli.

Źródło	Postać
1.	
2.	
3.	

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.A.	1.B.	1.C.	2.A.	2.B.	3.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	1	3
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 4. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Ukończony został nowy kalendarz, z którego usunięto nagromadzone z biegiem lat błędy i różnice. [...] Rzymianie już bardzo dawno posługiwali się kalendarzem, w którym panowała taka niedokładność okresów miesięcznych w obrębie roku, że ofiary i święta przesuwały się powoli coraz dalej, wypadały w końcu w zupełnie niewłaściwych porach roku. [...] [On] przedłożył ten problem najpierw najlepszym uczonemu i matematykowi, a następnie na podstawie istniejących metod rozwiązywania tych zagadnień opracował własny, udoskonalony sposób usuwania w kalendarzu różnic; sposób, który Rzymianie stosują po dziś dzień.

[w:] Plutarch z Cheronei, *Żywoty sławnych mężów*, t. II, Wrocław 2004, s. 632–633.

A. Podaj nazwę nowego kalendarza, o którym mowa w tekście.

.....

B. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Reformator kalendarza, o którym mowa w tekście, był

1. cesarzem.
2. dyktatorem.
3. królem.
4. papieżem.

C. W którym z wymienionych państw kalendarz ten obowiązywał jeszcze na początku XX wieku? Podkreśl nazwę tego państwa.

1. Królestwo Włoch
2. Cesarstwo Niemieckie
3. Cesarstwo Rosyjskie
4. Republika Francuska

Zadanie 5. (2 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy rozstrzygnij, które spośród zdań podanych w tabeli są fałszywe. Wpisz obok tych zdań słowo *fałsz*.

1. Gdy Rzym był republiką starożytne Ateny zostały włączone w jego granice.	
2. Zasięg podbojów rzymskich na Wschodzie pokrywał się ze wschodnimi granicami państwa Aleksandra Wielkiego w chwili jego śmierci.	
3. Dacja była prowincją rzymską zdobytą w okresie cesarstwa.	
4. Wał Hadriana bronił północnej granicy najstarszej prowincji rzymskiej.	

The map illustrates the Roman Empire at its maximum territorial extent. It uses various hatching patterns to distinguish between different types of territories: vertical lines for core provinces, horizontal lines for provinces acquired between 14-98 AD, diagonal lines for provinces acquired between 98-161 AD, and stippling for imperial frontiers and provinces under Trajan's rule. Major geographical features like the Black Sea (MORZE CZARNE), Mediterranean Sea (MORZE ŚRÓDZIEMNE), and surrounding regions like Armenia, Judea, and Arabia are also labeled. The map includes a legend in the bottom right corner and a scale bar indicating distances up to 400 km.

Legenda:

- posiadłości Rzymu w okresie republiki
- obszary przyłączone za Oktawiana Augusta
- provincje przyłączone w okresie 14-98 n.e.
- provincje zdobyte w latach 98-161 n.e.
- granice imperium i prowincji
- podboje Trajana na Wschodzie

Skala: 0 200 400 km

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	4.A.	4.B.	4.C.	5.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	2
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 6. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A oraz chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

Budowa świątyni Salomona w Jerozolimie	
Działalność Buddy w Indiach	
Działalność Konfucjusza w Chinach	
Wynalezienie pisma przez Sumerów	
Budowa Partenonu w Atenach	
Wydanie edyktu mediolańskiego	

Zadanie 7. (5 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło 1. Fragment *Kroniki Grzegorza z Tours**

Królowa [Hrothilda, żona Chlodwiga] nie przestała namawiać [małżonka], aby [...] porzucił pogaństwo. [...] Aż wreszcie raz przyszło do wojny przeciw Alamanom [...]. Przy starciu się obu wojsk, [...] wojsko Chlodwiga poczęło szybko topnieć. Ten, widząc to, [...] skruszony, tak modli się: „Jezusie Chrystusie, o którym Hrothilda powiada, że jesteś synem prawdziwego Boga, [...] gorąco pragnę uwierzyć Ci i w imię Twoje wychrzcić się, jeżeli mi udzielisz zwycięstwa nad tymi nieprzyjaciółmi [...]”. Skoro to powiedział, Alamanowie, zaczęli cofać się [...]. Wtedy rozkazała królowa zawezwać [...] biskupa miasta Reims, błagając, aby w króla wpoił słowa zbawienia. [...] Tak więc król [...] ochrzczony został.

*Grzegorz z Tours (ok. 540–593) – kronikarz, biskup Tours.

[w:] Cz. Nanke, *Wypisy do nauki historii średniowiecznej*, Lwów-Warszawa 1925, s. 10–11.

Źródło 2. Fragment *Kroniki Thietmara**

W czeskiej krainie pojawił on za żonę [...] Dobraw[ę] [...]. Owa wierna wyznawczyni Chrystusa [...] zastanawiała się [...], w jaki sposób mogłaby [małżonka] pozyskać dla swej wiary. [...] Kiedy [...] nadszedł okres wielkiego postu i Dobrawa starała się złożyć Bogu dobrowolną ofiarę przez wstrzymanie się od jedzenia mięsa i umartwienie swego ciała, jej małżonek namawiał ją [...] do złamania postanowienia. Ona zaś zgodziła się na to w tym celu, by z kolei móc łatwiej zyskać u niego posłuch w innych sprawach. [...] I wysłuchał jej miłościwy Stwórca. Jego nieskończona łaska sprawiła, iż [małżonek] pokajał się [...] i chrztem świętym zmył plamę grzechu pierwotnego.

*Thietmar (ok. 975–1018) – kronikarz, biskup Merseburga.

[w:] *Kronika Thietmara*, t. 1, Wrocław 2004, s. 171–172.

A. Uzupełnij tabelę, wpisując w odpowiednie rubryki właściwe informacje.

Źródło	Nazwa państwa, którego władca przyjął chrzest	Stulecie, w którym władca przyjął chrzest
1.		
2.		

B. Kronikarze przedstawili okoliczności przyjęcia chrztu przez dwóch władców. Określ, na czym polega podobieństwo okoliczności przyjęcia chrztu przez tych władców.

.....

.....

.....

Zadanie 8. (1 pkt)

Podkreśl właściwy tytuł mapy.

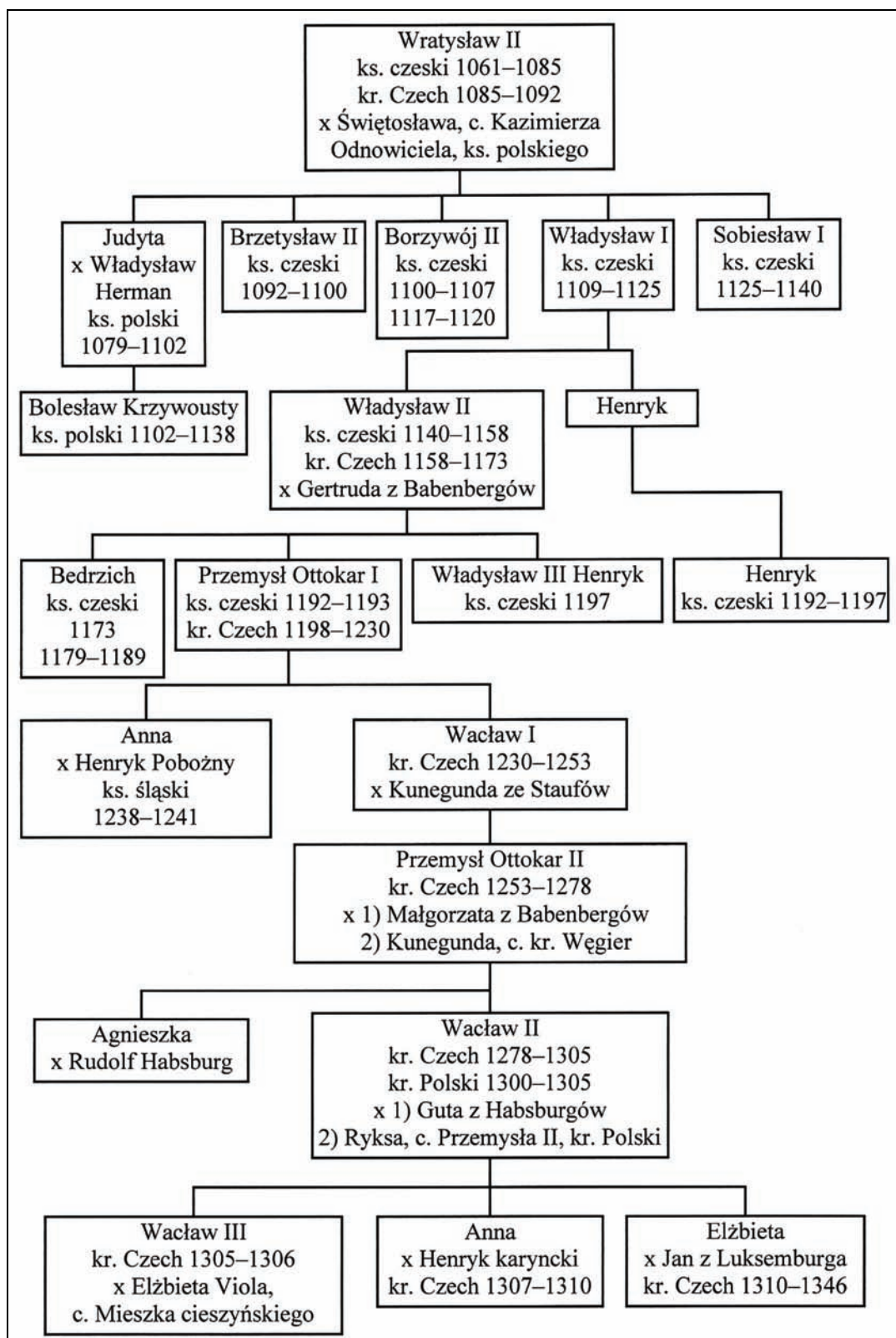
[w:] Atlas historyczny świata, Wrocław 1986, s. 30.

1. Półwysep Apeniński w połowie II w.
2. Półwysep Apeniński w połowie IV w.
3. Półwysep Apeniński w połowie VII w.
4. Półwysep Apeniński w połowie IX w.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	6.	7.A.	7.B.	8.
	Maks. liczba pkt	2	4	1	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 9. (6 pkt)

Na podstawie źródeł i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło 1. Fragment tablicy genealogicznej dynastii Przemyślidów

x – małżeństwo, kr. – król, ks. – książę, c. – córka

Na podstawie: *Dynastie Europy*, pod red. A. Mączaka, Wrocław 2003, s. 345–346.
J. E. Morby, *Dynastie świata*, Kraków 1998, s. 258–259.

Źródło 2. Fragment Kroniki oliwskiej starszej*

[...] Władca bogobojny i świętobliwy, gdy królowa, którą miał, umarła, pojął za żonę jedyną żyjącą córkę wspomnianego króla Przemysła i otrzymał koronę całego królestwa polskiego. On księcia Władysława [Łokietka] wraz z księżną zmusił do udania się na wygnanie [...]. W jego cieniu królestwo polskie w każdym swym zakątku cieszyło się pokojem i całkowitą spokojnością. Ten sławny król [...] klasztor wznosił i obronną tarczą ochraniał i bronił przed napaścią złych ludzi [...]. A kiedy upłynął już żywot tego dobrego i świętobliwego króla [...], spoczął on w Panu 21 czerwca roku pańskiego 1305.

* *Kronika oliwska starsza* – spisana w XIV wieku w klasztorze cysterskim w Oliwie. Jej autorem był opat Stanisław.
[w:] *By czas nie zaćmił i niepamięć. Wybór kronik średniowiecznych*, Warszawa 1975, s. 111.

A. Rozpoznaj króla, który zmarł w roku podanym w źródle 2.

.....

B. Podaj imię pochodzącej z dynastii Piastów żony króla, rozpoznanego przez Ciebie w poleceniu A.

.....

C. Czy na przedstawioną w kronice opinię o władcy Polski i Czech mogło mieć wpływ to, kim był jej autor? Swój sąd uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

D. Wyjaśnij, dlaczego książę Władysław – jak twierdzi autor źródła 2. – musiał opuścić kraj.

.....

.....

.....

.....

E. Podaj dwa małżeństwa, których zawarcie świadczy o związkach politycznych Polski i Czech w drugiej połowie XI w. W wy kropkowanych miejscach wpisz imiona obojga małżonków.

- i
- i

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	9.A.	9.B.	9.C.	9.D.	9.E.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	2
	Uzyskana liczba pkt					

Zadanie 10. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując władców Polski, za panowania których doszło do wymienionych wydarzeń. Władców wybierz spośród podanych.

Bolesław Chrobry, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, Władysław Herman,
Kazimierz Wielki, Władysław Jagiełło

Wydarzenie	Władca Polski
1. Powstanie arcybiskupstwa gnieźnieńskiego	
2. Śmierć biskupa Stanisława ze Szczepanowa	
3. Utworzenie Akademii Krakowskiej	
4. Wystąpienie Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji	

Zadanie 11. (3 pkt)

Na podstawie fragmentu *Kroniki Galla Anonima* – tekstu pieśni śpiewanej przez rycerzy Henryka V – wykonaj polecenia.

Bolesławie, Bolesławie, ty przesławny książę panie,
Ziemi swojej umiesz bronić wprost niezmordowanie!
Sam nie sypiasz i nam także snu nie dasz ni chwili,
Ani we dnie, ani w nocy, ni w rannej godzinie!

Szliśmy pewni, że cię z ziemi twej łatwo [usuniemy],
A ty teraz nas zamknąłeś niemal jak w więzieniu!
Taki książę słusznie rządy nad krajem sprawuje,
Który z garstką swych olbrzymie wojsko tak wojuje! [...]

Wszakżeś jeszcze nie wypoczął z walk z Pomorzanami,
A już, karząc naszą śmiałość, uganiasz się z nami!
Miast tryumfatora witać hołdy należnymi,
My przeciwnie zamyślamy pozbawić go ziemi!

On prowadzi dozwolone wojny z poganami,
My wzbronioną walkę wiem tu z chrześcijanami!
Dlatego też Bóg poszczęścił mu walką zwycięską,
A nas słusznie za zadane krzywdy karze klęską!

[w:] Gall Anonim, *Kronika polska*, Wrocław 2003, s. 137–138.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

W tekście pieśni jest mowa o

1. Bolesławie Chrobrym.
2. Bolesławie Śmiałym.
3. Bolesławie Krzywoustym.
4. Bolesławie Wstydlwym.

B. Wymień dwie przyczyny klęski wojsk Henryka V podane w tekście pieśni.

-
-

Zadanie 12. (5 pkt)

Na podstawie fragmentów monografii historycznej i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Fragment 1.

[...] zdobycie starego cesarskiego miasta dawało nie tylko nową stolicę imperium; gwarantowało im również trwałość ich europejskiego mocarstwa. Dopóki bowiem miasto, położone w istocie w centrum ich posiadłości, na przeprawie między Azją i Europą, nie należało do nich, nie mogli czuć się pewnie. [...] Mając zaś miasto w swoich rękach, byli bezpieczni. Dzisiaj, po wszystkich zmiennych kolejach dziejów, [...] ciągle utrzymują swój punkt oparcia w Europie.

Fragment 2.

[...] upadek miasta [...] stanowił dla nich właściwie koniec pewnego rozdziału. Wspaniała cywilizacja [...] teraz zamierała wraz z konającym miastem. [...] I dopóki cesarz, wicekról Boga, żył nad Bosforem, każdy [...] mógł być dumny, że jednak należy do prawdziwej i prawowiernej społeczności chrześcijańskiej. [...] Wraz z upadkiem cesarza i z upadkiem jego miasta rozpoczęły się rządy antychrysta.

[w:] S. Runciman,, Warszawa 1994, s. 10–11.

A. Podaj wydarzenie, którego dotyczą oba teksty.

.....

B. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Wydarzenie to miało miejsce po

1. wyprawie Marco Polo do Chin.
2. odkryciu Ameryki przez Krzysztofa Kolumba.
3. odkryciu drogi do Indii przez Vasco da Gagę.
4. wyprawie Ferdynanda Magellana dookoła świata.

C. Wyjaśnij znaczenie tego wydarzenia w periodyzacji dziejów.

.....
.....

D. Uzupełnij zdania, podając nazwy państw.

1. Fragment 1. przedstawia skutki wydarzenia dla mieszkańców
2. Fragment 2. przedstawia skutki wydarzenia dla mieszkańców

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	10.	11.A.	11.B.	12.A.	12.B.	12.C.	12.D.
	Maks. liczba pkt	4	1	2	1	1	1	2
	Uzyskana liczba pkt							

Zadanie 13. (3 pkt)

Na podstawie fotografii przedstawiających stalle* i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

* stalle – ławki ustawione w prezbiterium, przeznaczone przede wszystkim dla duchownych.

A. Przyporządkuj stallom nazwy odpowiednich stylów w sztuce. Wybierz je spośród podanych i wpisz pod fotografiami.

romanizm, gotyk, renesans, barok

1.

2.

[w:] T. Chrzanowski, Z. Żygulski jun., Polska. Skarby wieków, Kraków 2001, s. 116; fotografia ze zbiorów Autora.

B. Podaj nazwę stylu w sztuce, którego powstanie i rozwój były związane z kontrreformacją. Nazwę wybierz spośród podanych w poleceniu A.

.....

Zadanie 14. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

[...] Albowiem gdziekolwiek w naszym królestwie owce dają delikatniejszą, a więc i droższą wełnę, tam zaraz spieszą wielmoże i szlachta, a nawet ten i ów opat, człowiek świętobliwy; wszyscy oni nie są zadowoleni z tych dochodów i plonów rocznych, jakie przynosiły ich przodkom posiadłości ziemskie. [...] nie pozostawiają więc ani kawałka ziemi pod uprawę zbóż, lecz wszystko zamieniają na pastwiska, burzą domy i miasteczka, zachowują jedynie kościoły – na stajnie dla owiec. [...] zagarniają ci zacni mężowie wszelkie uprawne pola, tworząc [pastwiska]. Aby więc [...] mó[c] w jednym zasięgu ogrodzić sobie płotem kilka tysięcy morgów, wypędza się dzierżawców, przy pomocy oszustwa lub gwałtu pozbawia się wieśniaków nawet ich ojcowizny, innych przez dokuczanie zmusza się do sprzedawania gospodarstw. [...]

[w:] T. Morus*, *Utopia*, Warszawa 1954, s. 89.

* Thomas Morus (1478–1535) – angielski myśliciel i polityk, święty Kościoła katolickiego.

A. Podaj, stosowaną w historiografii, nazwę opisanego w tekście sposobu gromadzenia ziemi w rękach feudalów.

.....

B. Oceń stosunek autora tekstu do sposobów pozyskiwania nowych terenów przez feudalów. Odpowiedź uzasadnij.

Ocena

Uzasadnienie

.....

.....

C. Wyjaśnij przyczynę przemian ekonomicznych w rolnictwie angielskim, o której pisze autor tekstu.

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	13.A.	13.B.	14.A.	14.B.	14.C.
	Maks. liczba pkt	2	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt					

Zadanie 15. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

A gdyż nam z Księciem Wielkim Moskiewskim, nieprzyjacielem możliwym, walczyć przyszło, też i innych nieprzyjaciół [...] obawiać się i przestrzegać pilnie potrzeba; a skarb koronny [przez nadmierne rozdawanie dóbr] bardzo umniejszon a wyniszczon jest, [...] [darowizny, dzierżawy i zastawy] przeciw Statutom koronnym były da[wa]ne [...]. Tedy za zjechaniem tu naszym i złożeniem Sejmu Walnego Koronnego [...] roku 1562 [...] tak ustanawiamy [...]. Wszystk[ie] daniny, darowizny wieczne, [nadania posiadłości] komukolwiek zapisane, są tym Statutem kasowane a wniwecz obrócone [...]. Takowe wszystkie [...] wracają w ręce nasze i Rzeczypospolitej.

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej*, z. 31, Kraków 1929, s. 13–14.

A. Podaj, stosowaną w historiografii, nazwę ruchu politycznego, którego postulat został spełniony w wyniku zacytowanego postanowienia sejmu.

.....

B. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Sejm podjął przedstawioną decyzję za panowania

1. Zygmunta Starego.
2. Zygmunta Augusta.
3. Stefana Batorego.
4. Zygmunta III Wazy.

C. Przedstaw argument, którego użyto w celu uzasadnienia podjętej decyzji.

.....

.....

Zadanie 16. (3 pkt)

Interpretując elementy graficzne obrazu, wyjaśnij jego treść propagandową dotyczącą celów polityki zagranicznej Anglii w XVI wieku.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	15.A.	15.B.	15.C.	16.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	3
	Uzyskana liczba pkt				

George Gower, Portret Elżbiety I, królowej Anglii (1588 r.)

[w:] D. McDowall, *An illustrated History of Britain*, Harlow 2004, s. 74.

Zadanie 17. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

III. Najjaśniejszy i Najpotężniejszy Pan Jan Kazimierz, król Polski [...] uroczyście się zrzeka dziś i na zawsze wszystkich pretensji do Królestwa Szwedzkiego i [...] do innych podległych im prowincji [...].

IV. 1. Najjaśniejszy król i stany Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego na mocy niniejszego pokoju na wieczne czasy ustępują [...] Królestwu Szwedzkiemu całe Inflanty za Dźwiną [...].

V. 1. Wschodnia część Inflant, która przed wojną [...] zostawała w posiadaniu Królestwa Polskiego [...] pozostanie w posiadaniu [...] Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego [...].

[w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej*, z. 39, Kraków 1923, s. 17–18.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Dokument, którego fragment zacytowano, to

1. II pokój toruński.
2. pokój w Oliwie.
3. pokój Grzymułtowskiego.
4. pokój w Karłowicach.

B. Podaj nazwę wojny, którą zakończyło podpisanie przedstawionego dokumentu.

.....

C. Wyjaśnij przyczynę roszczeń wymienionego w tekście króla Polski do korony szwedzkiej.

.....

.....

Zadanie 18. (2 pkt)

Na podstawie danych statystycznych wykonaj polecenia.

Tabela. Piece hutnicze na węgiel drzewny i koks w Anglii w latach 1750–1790

Rok	Piece na węgiel drzewny			Piece na koks		
	Ilość w sztukach	Średnia wydajność w tonach na rok	Produkcja surowki żelaza w tonach	Ilość w sztukach	Średnia wydajność w tonach na rok	Produkcja surowki żelaza w tonach
1750	71	375	26 625	3	500	1500
1760	64	400	25 600	14	700	9800
1775	44	450	19 800	30	800	24 000
1780	34	500	17 000	43	850	36 500
1785	28	500	14 000	53	900	47 700
1790	25	500	12 500	81	925	74 925

Na podstawie: M. Kopczyński, *Ludzie i technika. Szkice z dziejów cywilizacji [...]*, Warszawa 2008, s. 78.

A. Rozstrzygnij, które spośród zdań podanych w tabeli jest fałszywe. Wpisz obok tego zdania słowo *fałsz*.

1. W Anglii dopiero w 1780 r. piece na węgiel drzewny osiągnęły taką wydajność, jaką miały piece na koks w 1750 r.	
2. W pierwszym dziesięcioleciu II połowy XVIII w. w Anglii produkcja surówki żelaza pochodziła głównie z pieców na koks.	
3. W II połowie XVIII w. w Anglii na zmniejszenie liczby pieców na węgiel drzewny i zwiększenie liczby pieców na koks wpłynęła m.in. większa wydajność pieców koksowych niż węglowych.	

B. Podaj nazwę procesu gospodarczego, którego częścią były przemiany w hutnictwie angielskim zobrazowane danymi statystycznymi.

.....

Zadanie 19. (4 pkt)

Rozpoznaj postaci, o których informacje zamieszczono w tabeli. Postaci wybierz spośród podanych.

Maurycy Mochnacki, Piotr Wysocki, Joachim Lelewel, Adam Jerzy Czartoryski,
Józef Chłopicki, Józef Bem

1. Był wykładowcą historii na Uniwersytecie Wileńskim i posłem na sejm Królestwa Polskiego. W czasie powstania listopadowego został prezesem Towarzystwa Patriotycznego. Na emigracji próbował połączyć wszystkie ugrupowania demokratyczne.	
2. Był instruktorem w warszawskiej Szkole Podchorążych Piechoty, współorganizatorem powstałego w niej tajnego sprzysiężenia. Na czele podchorążych rozpoczął powstanie listopadowe. Za udział w powstaniu został zesłany na Syberię.	
3. Był oficerem w armii Królestwa Polskiego. W bitwie pod Ostrołęką w 1831 r. odznaczył się, powstrzymując natarcie rosyjskie i ratując armię polską od całkowitego rozbicia. W okresie Wiosny Ludów walczył na Węgrzech. Po klęsce rewolucji węgierskiej udał się do Turcji.	
4. Był dyktatorem powstania listopadowego. Miał nadzieję, że uda mu się doprowadzić do pojednania z carem. Gdy próby zawarcia ugody zawiodły, podał się do dymisji. Odznaczył się męstwem w bitwie pod Grochowem.	

Na podstawie: J. Choińska-Mika, J. Dziegielewski, J. Maciszewski, *Encyklopedyczny słownik historii Polski*, Warszawa 1996, s. 27, 44, 142, 366.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	17.A.	17.B.	17.C.	18.A.	18.B.	19.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	1	4
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 20. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując nazwy rozpoznanych ugrupowań/obozów politycznych Wielkiej Emigracji. Nazwy wybierz spośród podanych.

Hotel Lambert, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Gromady Ludu Polskiego

Program ugrupowania/obozu politycznego	Nazwa ugrupowania/obozu politycznego
1. Uważano, że o niepodległość należy walczyć w powstaniu połączonym z rewolucją społeczną. Wiodącą rolę mieli w nim odegrać chłopci. W wyzwolonym państwie zamierzano zlikwidować prywatną własność ziemi.	
2. Uważano, że Polska może odzyskać niepodległość tylko dzięki wielkiej wojnie mocarstw europejskich. Wolne państwo miało być monarchią konstytucyjną, w której zamierzano przeprowadzić najpierw oczyszczanie, a potem uwłaszczenie chłopów za odszkodowaniem dla właścicieli ziemskich.	

Na podstawie: J. Chojńska-Mika, J. Dziegielewska, J. Maciszewski, *Encyklopedyczny słownik historii Polski*, Warszawa 1996, s. 79, 304.

Zadanie 21. (3 pkt)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.

W październiku 1860 roku car Aleksander zjechał się w Warszawie z cesarzem austriackim i księciem-regentem pruskim. Zjazd trzech zaborców był wymierzony przeciw [...] Włochom. Młodzież postanowiła zademonstrować światu, że Warszawa stawia opór zaborcom, że nie pogodziła się z niewolą. [...] „Zlatują się kruki, siedźcie w domu gawrony” – mówiła jedna z ulotek. [...] W teatrze grano farsę „Robert i Bertrand, czyli dwaj złodzieje” – nieznana ręka dopisywała wszędzie na afiszach: trzech złodzieje!

[w:] S. Kieniewicz, *Warszawa*, Warszawa 1983, s. 47–48.

A. Wyjaśnij cel wydania ulotki, o której mowa w tekście.

.....

.....

B. Wyjaśnij sens tekstu trzech złodzieje dopisanego na afiszu teatralnym.

.....

.....

C. Wyjaśnij, dlaczego sprawa włoska była przedmiotem obrad uczestników zjazdu.

.....

.....

Zadanie 22. (2 pkt)

Na podstawie źródła ikonograficznego wykonaj polecenia.

Aleksander Lesser, *Pogrzeb pięciu poległych*

[w:] *Wielka historia Polski*, t. 7, Kraków 2001, s. 276.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Wydarzenie przedstawione na ilustracji – pogrzeb pięciu ofiar manifestacji w Warszawie – miało wpływ na kształtowanie nastrojów patriotycznych Polaków przed wybuchem

1. powstania kościuszkowskiego.
2. powstania listopadowego.
3. Wiosny Ludów.
4. powstania styczniowego.

B. Wyjaśnij, czyja obecność na pogrzebie świadczy o tym, że stał się on manifestacją solidarności społeczeństwa wobec przemocy zaborcy.

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	20.	21.A.	21.B.	21.C.	22.A.	22.B.
	Maks. liczba pkt	2	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 23. (3 pkt)

Na podstawie fragmentu mowy wygłoszonej przez Romualda Traugutta w 1864 r. i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Będąc przekonany, że niezależność jest koniecznym warunkiem prawdziwego szczęścia każdego narodu, zawsze jej pragnąłem dla swojej ojczyzny [...]. Powstania nikomu nie doradzałem, przeciwnie, jako były wojskowy widziałem całą trudność walczenia bez armii [...]. Gdy zbrojne powstanie wybuchnąć miało [...] radziłem odwołanie. [...]

Celem zaś jedynym i rzeczywistym powstania naszego jest odzyskanie niepodległości i ustalenie w kraju naszym porządku opartego na miłości chrześcijańskiej [...].

Idea narodowości jest tak potężna [...], że ją nic nie pokona, a wstrzymywanie jej postępu posłuży tylko do nabrania siły i popularności ludziom najbardziej rewolucyjnych przekonań, którzy nie widzą innego środka zaspokojenia pragnień wielu ludzi, jak tylko ogólną burzę społeczną i zupełny przewrót istniejącego porządku rzeczy.

[w:] *Wielka historia Polski*, t. 7, Kraków 2001, s. 322–323.

A. Podaj funkcję, którą pełnił Romuald Traugutt w powstaniu styczniowym od października 1863 r. do kwietnia 1864 r.

.....

B. Czy przedstawione w zacytowanym fragmencie poglądy Romualda Traugutta były bliższe białym, czy czerwonym? Odpowiedź uzasadnij, podając dwa argumenty.

.....

Argumenty

.....

.....

.....

Zadanie 24. (2 pkt)

Spośród wymienionych wydarzeń wybierz chronologicznie pierwsze i oznacz je literą A oraz chronologicznie ostatnie i oznacz je literą B.

Powstanie Trójp porozumienia	
Wybuch wojny krymskiej	
Rewolucja lipcowa we Francji	
Proklamacja niepodległości Belgii	
Początek obrad kongresu wiedeńskiego	
Wybuch wojny francusko-pruskiej	

Zadanie 25. (3 pkt)

Na podstawie źródła ikonograficznego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Portret cesarza Franciszka Józefa I

[w:] „Mówią wieki” 2007, nr 5, s. 53.

A. Podaj nazwę stroju, w którym został przedstawiony Franciszek Józef I.

.....

B. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Przedstawiony portret jest alegorią

1. wybuchu powstania krakowskiego.
2. reakcji Austrii na rabację galicyjską.
3. włączenia Rzeczypospolitej Krakowskiej do Galicji.
4. ugody polsko-austriackiej.

C. Podaj nazwę dynastii, której przedstawicielem był Franciszek Józef I.

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	23.A.	23.B.	24.	25.A.	25.B.	25.C.
	Maks. liczba pkt	1	2	2	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 26. (3 pkt)**Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.**

Wszystkie zasadnicze decyzje w ciągu wojny podejmowałem sam, nie zwołując nigdy żadnej rady. [...] Najbliżej mnie z urzędu stali w owe czasy trzej panowie: generał Rozwadowski, jako szef sztabu, generał Sosnkowski, jako minister wojny, i świeżo przybyły generał Weygand, jako doradca techniczny misji francusko-angielskiej, przysłanej w tym groźnym dla nas czasie. [...] Mieliśmy wysłać delegację [na rokowania pokojowe] do Mińska [litewskiego], gdzie się znajdował pan Tuchaczewski [...]. Inaczej jak zebranią tego nazwać nie mogę, gdyż wszczynać miano rozmowę o pokoju w chwili, kiedy zwycięski nieprzyjaciół do stolicy naszej pukał i groził zniszczeniem organizacji państwa [...]. Jako Naczelnny Wódz i Naczelnik Państwa mocno w rachubę brać musiałem, by nasza delegacja nie wyjeżdżała ze stolicy bez pewności jej utrzymania. [...] 6 sierpnia nie na jakiejś naradzie, lecz w samotnym pokoju w Belwederze przepracowywałem samego siebie dla wydobywania decyzji [o rozpoczęciu bitwy].

[w:] „Karta” 2005, nr 45, s. 14–15.

A. Podaj imię i nazwisko autora zacytowanego tekstu.

.....

B. Podaj, w którym roku miały miejsce wydarzenia opisane w tekście.

.....

C. Wyjaśnij znaczenie bitwy, o której wspomniano w tekście, dla losów Polski i Europy.

.....

.....

.....

Zadanie 27. (2 pkt)**Spośród wymienionych obiektów wybierz te, które powstały w okresach podanych w tabeli. Wpisz je w odpowiednie rubryki.**

- Pałac Kultury i Nauki im. Józefa Stalina w Warszawie
- Huta im. Lenina w Krakowie
- Port w Gdyni
- Fabryka Samochodów Małolitrażowych (Fiat 126P) w Bielsku-Białej

1918–1939	•
1970–1980	•

Zadanie 28. (4 pkt)

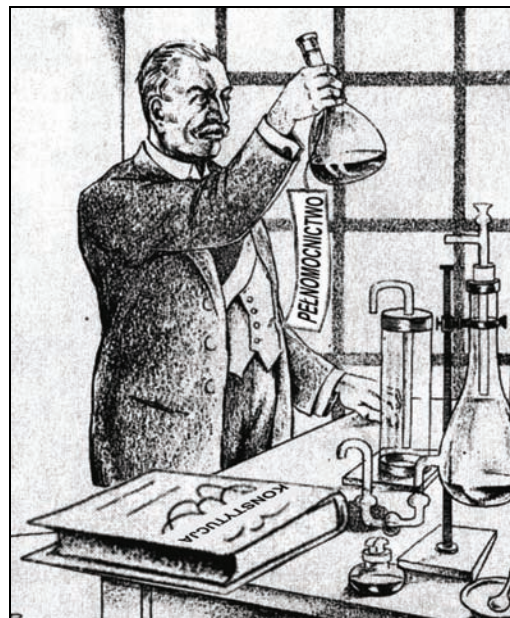
Na podstawie rysunków i tekstów satyrycznych opublikowanych w czasopiśmie *Mucha* w okresie dwudziestolecia międzywojennego oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Rysunek 1.

Widzę teraz, że najwierniejszym i najlepszym przyjacielem z całego mego otoczenia był i jest ten wdzięczny instrument. [...]

Rysunek 2.

Mało mi dali płynu, ale, że jestem chemikiem, to i z tego coś stworzę.

[w:] *Prosto z Wiejskiej. Sejm i Senat II Rzeczypospolitej w karykaturze i satyrze*, Wrocław, Warszawa, Kraków 1990, s. 38, 91.

A. Rozpoznaj postaci przedstawione na rysunkach. Podaj ich nazwiska.

Rysunek 1.

Rysunek 2.

B. Uzupełnij tabelę, przyporządkowując właściwe informacje postaciom przedstawionym na rysunkach. Informacje wybierz spośród podanych.

- przeprowadził reformę walutową
- pełnił funkcję Prezydenta Rzeczypospolitej
- dokonał zamachu stanu
- reprezentował Polskę na konferencji pokojowej w Paryżu

Postaci	Informacje
Postać na rysunku 1.	•
Postać na rysunku 2.	•

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	26.A.	26.B.	26.C.	27.	28.A.	28.B.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	2	2	2
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 29. (5 pkt)

W tabeli zamieszczono fragmenty wspomnień będących komentarzem do wydarzeń z okresu II wojny światowej. Rozpoznaj je i wpisz w odpowiednie rubryki tabeli. Wybierz wydarzenia spośród podanych.

- powstanie Rządu RP na emigracji
- atak niemiecki na Danię i Norwegię
- kapitulacja Francji
- bitwa o Anglię
- powstanie w getcie warszawskim
- lądowanie aliantów w Normandii
- powstanie warszawskie

Fragmenty wspomnień	Wydarzenia
1. Wpadł do przychodni rewiru [...] lekarz naczelny, dr Treite, wołając głośno, że inwazja się rozpoczęła. W pięć minut później wiedział cały obóz. W ciągu następnych tygodni i miesięcy [...] Francuzki, Belgijki i Holenderki, jedne po drugich doczekały się uwolnienia swoich krajów spod okupacji niemieckiej.	
2. Bito w Krakowie we wszystkie dzwony, górował głos Zygmunta. [...] Działo się to na specjalny rozkaz wyższych władz niemieckich. Krakowianie w gorący dzień czerwcowy zamykali okna i zatykali uszy, żeby dzwonu nie słyszeć. [...] W BBC przemawiał Churchill. [...] „nie zapomnimy o rycerskim narodzie francuskim.”	
3. Bitwa nad [wyspą] rozgorzała. Cały naród polski łączył się w duchu ze wszystkimi lotnikami [...]. Pamiętam 15 sierpnia mszę, którą w kościele Mariackim odprawił ksiądz metropolita Sapieha. Wszyscy zrozumieliśmy: w rocznicę cudu nad Wisłą arcypasterz modli się o cud nad Tamizą.	
4. W małych grupach kręcili się po ulicach [Lwowa] żołnierze Armii Czerwonej. [...] Wiedzieliśmy [...], że Warszawa broni się dalej, zazdrościliśmy jej bez granic. Później dowiedzieliśmy się, że [...] „Bóg powierzył honor Polaków” generałowi Sikorskiemu.	
5. Przyjechała Wola* [...]; pytałyśmy o to, co dzieje się w Warszawie, otrzymałyśmy odpowiedź jedną jedyną: „Warszawy nie ma”. [...] „Warszawa się pali, cała w ogniu, [...] to już nie jest miasto, to są gruzy.” [...] Aż do połowy września dniami i nocami tłoczyły się transporty z Warszawy.	

* Wola – jedna z dzielnic Warszawy.

[w:] K. Lanckorońska, *Wspomnienia wojenne*, Kraków 2002, s. 17–18, 65, 69, 293, 296.

Zadanie 30. (4 pkt)

Wyjaśnij treść propagandową radzieckiego rysunku satyrycznego z 1941 r., interpretując co najmniej trzy elementy graficzne.

Tłumaczenie z języka rosyjskiego:
**Rozgromimy i zniszczymy wroga
bez litości!**

Tłumaczenie tytułu dokumentu
przedstawionego na rysunku:
**Układ o nieagresji między ZSRR
i Niemcami.**

[w:] Kalendarz krasnoarmiejca, Warszawa 2006.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	29.	30.
	Maks. liczba pkt	5	4
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 31. (3 pkt)

Na podstawie fragmentu tekstu pieśni żołnierskiej i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Pułki pancerne, strzelcy i dragoni,
W ogniu czołgowych i armatnich dział,
Poszli w ataku na francuskiej błoni,
Gdzie wróg w obronie twardym murem stał.

Na polach Belgii i w murach Gandawy,
Gdy ich do boju wezwał wojny zew,
Za wolność innych i dla obcej sprawy
Oddali życie i przelali krew.

Z husarskim skrzydłem na swoim ramieniu
Poszli pancerni w stali swoich wież,
By w obcym kraju, lecz w Polski imieniu
Odnieść zwycięstwa pod Jort i Falaise.

Poszli pancerni do Axel i Bredy,
By na swym szlaku niezliczonych dróg
Walczyć pod Emmen i na brzegach Ledy
I w Wilhelmshaven spłacić polski dług.

[w:] *Pieśń ojczyzna. Zbiór najpiękniejszych śpiewów patriotycznych*, Warszawa 2002, s. 139.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

W pieśni przedstawiono szlak bojowy 1 Dywizji Pancernej, której dowódcą był

1. gen. Władysław Anders.
2. gen. Zygmunt Berling.
3. gen. Stanisław Kopański.
4. gen. Stanisław Maczek.

B. Wymień państwa wyzwalane spod okupacji hitlerowskiej przez jednostkę wojskową, której dotyczy treść pieśni.

-
-
-

Zadanie 32. (2 pkt)

Na podstawie fragmentu pracy współczesnego historyka wykonaj polecenia.

[...] Europa jako zamknięty system państw przestała istnieć. [...] Historia Europy skończyła się w ciągu jednego tygodnia [...], kiedy to pierwszy z kontrataków Armii Czerwonej na północ od Moskwy ujawnił zwartą siłę Związku Radzieckiego, a atak na Pearl Harbor wprowadził Stany Zjednoczone jako jedną ze stron walczących do drugiej wojny światowej. Te dwa państwa [...] dysponujące zasobami na skalę przytłaczającą wszystkie siły europejskie, utworzyły nowe systemy polityczne i gospodarcze, których były ośrodkiem, a linia podziału przepołowiła Europę wzdłuż granic wschodnich monarchii cesarstwa karolińskiego. [...]

[w:] M. Howard, *Wojna w dziejach Europy*, Wrocław 1990, s. 179.

A. Podaj rok wspomnianych w tekście dwóch wydarzeń z okresu II wojny światowej.

Rok

B. Sformułuj tezę dotyczącą zmiany w układzie sił politycznych w Europie po II wojnie światowej, którą autor stawia w zacytowanym fragmencie pracy.

-
-
-

Zadanie 33. (2 pkt)

Na podstawie rysunku satyrycznego Borysa Jefimowa z 1951 r. i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

[w:] Książki nieczytane. Katalog wystawy, Kielce 2005, s. 27.

Chomato – część uprząży w kształcie kabłąka wkładana na szyję koniowi pociagowemu.

A. Spośród wymienionych państw wybierz to, które nie skorzystało z pomocy będącej przedmiotem rysunku satyrycznego. Podkreśl nazwę tego państwa.

1. Republika Francuska
2. Republika Federalna Niemiec
3. Republika Czechosłowacka
4. Republika Włoska

B. Wyjaśnij, dlaczego państwo, wskazane przez Ciebie w poleceniu A, nie skorzystało z pomocy będącej przedmiotem rysunku satyrycznego.

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	31.A.	31.B.	32.A.	32.B.	33.A.	33.B.
	Maks. liczba pkt	1	2	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt						

BRUDNOPIS